

ІГОР ЛАНДЕР

ОСТАННІЙ
АРГУМЕНТ
ЛЮЦИФЕРА

ХАРКІВ
ФІЛІО

ЕКСПОЗИЦІЯ

Джерела цієї історії, що губляться в сутінках тисячоліть, з'ясовано не цілком. Деякі схильні датувати їх холодним березневим днем 1314 року, коли душа спаленого на вогнищі двадцять третього великого магістра ордену тамплієрів¹ Жака де Моле полинула на суд, недоступний земній владі. Інші ж відносять їх трохи далі в минуле, у рік 826-й, коли в полум'ї вибуху в лабораторії візантійського алхіміка Никифора Синадіна у розквіті сил загинув його улюбленець — розкішний кіт Гермес. А треті вважають, що поштовх їй було дано 1819 року, коли молода і вельми зарозуміла баронеса фон Латтерманн мимохідь застрелила на полюванні якогось невідомого простолюдина-егеря, ім'я котрого, зрозуміло, нікого не цікавило вже й тоді.

Та, здається, усі вони помиляються. Найпевніше, ці джерела значно давніші, хоча й беруть свій початок у відносно недавньому минулому. Недавньому за геологічними мірками Землі. Приблизно двісті тисяч років тому на Африканському континенті народилася прародителька всіх сучасних жінок. Звичайно, імені вона не мала, але ми, її далекі нащадки, нині звемо її Мітохондріальною Євою². Чоловіки у той час ще не цілком

¹ *Орден тамплієрів* (офіційно іменувався Орденем бідних лицарів Єрусалимського храму, Орденем бідних лицарів Христа і Орденем бідних Лицарів Христа та Соломонового Храму) — військово-релігійний орден, заснований 1119 року у Святій землі після Першого хрестового походу. Першим великим магістром ордену був шампанський лицар Гуго де Пейн. Скасований 1312 року.

² *Мітохондріальна Єва* — умовне ім'я, присвоєне жінці, від якої усі люди, що живуть нині, успадкували мітохондріальну ДНК. Нащадки по жіночій лінії інших жінок її покоління до наших днів не дожили.

відповідали тим, хто населяє Землю нині: до появи такого собі «Y-хромосомного Адама»¹ залишалося ще якихось 137 тисяч літ², проте стартовий сигнал для цієї історії вже пролунав. Сили, зайняті керівництвом світобудови, несподівано для себе з подивом усвідомили, що люди, які з'явилися, дуже різні. Серед них ще не виокремилися політики і торговці, підприємці й учені, робітники та вчителі. Не було вождів і жерців. Не було воїнів і лікарів. Щоправда, усім на втіху, вже процвітали мисливці й повії. І тут з'ясувалося, що внутрішньо люди відрізняються між собою дужче, ніж позбавлені розуму тварини одного виду. Приблизно однакові зовні персони могли бути праведниками і мерзотниками (останнє значно частіше), трудівниками і садистами, альтруїстами і негідниками. Хтось за будь-якої ситуації намагався допомогти одноплемінникам вижити, а хтось, користуючись із нагоди, крав у них найнасушніше, хтось захищав навіть чужих дітей, а хтось міг відняти останній шматок і у своєї дитини, хтось першим кидався захищати плем'я від нападу могутнього печерного ведмеда, а хтось у цей час відсиджувався за спинами жінок, зате потім настійно вимагав свій кусень ще теплого ведмежого м'яса. Нехай навіть з глистами. Різними були ці перші люди. Втім, як і всі наступні.

Вони жили недовго, рідко хто встигав побачити власних онуків. На четвертому десятку люди зазвичай починали дряхліти і незабаром помирали від хвороб або гинули в сутичці з хижакками, а їхні душі вервечкою відлітали в потойбічний світ, де блукали неприкаяними і створювали дратівливий гармидер. Сили, що керували всесвітом і згодом самі себе назвали Інстанцією, організували для них дві резервації, які відтоді

¹ Y-хромосомний Адам — умовне ім'я спільного предка усіх людей, що живуть нині, по чоловічій лінії. Y-хромосоми решти його сучасників і попередників були іншими, але їхні роди обірвалися, тож усі сучасні чоловіки мають тільки цього спільного предка.

² Щодо цього єдиної думки вчені не мають. Останнім часом набула популярності версія, згідно з якою Y-хромосомний Адам лише ненабагато молодший за Мітохондріальну Єву.

називалися Раєм і Пеклом, або ж Парадизом та Інферно. Душі праведників і грішників діставали в них належну винагороду за свої земні діяння зі знаком плюс чи мінус. Спершу, поки в Інстанції ще розглядалося питання повернення душ на Землю для вселяння в нові тіла, у повітрі витала ідея накинути на Інферно завдання перевиховання прибулих туди штрафників. Одначе невдовзі з'ясувалося, що змінити людину не до снаги взагалі нікому, тож від такого утопічного плану розважливо відмовилися. З часом у Парадизі почали нагромаджуватися праведники, а в Інферно — грішники, через що в раю спостерігався великий некомплект населення, тоді як пекло потерпало від скупченості й тисняви. Якби там, крім демонів, були матеріальні форми життя, то в Інферно напевно регулярно прокочувалися б хвилі епідемій. Згодом Інстанція пом'якшила суворі критерії селекції, що благотворно позначилося на демографії обох резервацій.

Як завжди, не обійшлося без проблеми керівних кадрів. Було геть незрозуміло, кого слід поставити на чолі кожної зі структур і чого від них вимагати. Зовсім кепсько було з посадою керівника Інферно. Бажання обійняти цю незavidну вакансію не виявляв узагалі ніхто, аж раптом якимось підозріло вчасно стався знаменитий заколот янголів на чолі з Люцифером. Згодом подейкували, що цей бунт виник не сам собою і що амбіції сина зірниць досвітньої, ясної зорі насправді потай підігрівалися Інстанцією. Внаслідок чи то непомірного честолобства учасників, чи то чиєїсь багатогодової комбінації заздалегідь, здавалося б, приречене повстання все ж таки спалахнуло¹. Не виключено, що після його поразки Люцифер щось запідозрив, але запізно, тож свою колишню посаду в Інстанції він утратив.

¹ «Зіпхнута в шеол твоя гордість та гра твоїх арф; вистелено під тобою червою, і черв'як накриває тебе... Як спав ти з небес, о сину зірниць досвітньої, ясна зоре, ти розбився об землю, погромнику людей! Ти ж сказав був у серці своєму: "Зійду я на небо, повище зір Божих поставлю престола свого, і сяду я на горі збоку богів, на кінцях північних, підіймуся понад гори хмар, уподібнюсь Всевишньому!" Та скинений ти до шеолу, до найглибшого гробу!» (Ісаї, 14:11—15).

На знак найбільшої милості йому було дозволено очолити штрафну резервацію, і на тому все заспокоїлося. Повержений бунтівник виторгував право забрати з собою до Інферно колег, які його підтримали. Цікаво, що результат для всіх них виявився зовсім не таким і поганим. Переможені бунтівні янголи не загинули, а стали демонами; керівник Інферно створив систему департаментів, організованих у Ради трьох рівнів, порозставляв у них своїх колишніх соратників, і на цьому реорганізація завершилася.

З Парадизом усе було зовсім інакше. На гідне заздрості престижне місце його керівника претендувало забагато кандидатів, які швидко скотилися до жалюгідних скандалів, відкритих конфліктів та закулісних інтриг. Зрештою конкурс на посаду голови преміальної резервації було вирішено скасувати, щоб не ганьбитися — щоправда, невідомо, перед ким. Упродовж кількох десятків тисяч років рай перебував під прямим управлінням вищих сил світобудови у статусі свого роду ставропігії¹. Цей не найкращий період в його історії закінчився в середині I століття. Саме тоді вольовим рішенням Інстанції головою Парадизу на віки вічні було призначено авторитетного первоверховного апостола Петра, і в його твердих руках колишнього рибалки рай нарешті здобув належний авторитет і порядок.

Пенітенціарні завдання правили всього лише за фасад, за яким ховалася основна діяльність потойбічних підприємств, як про це повідомлялося управлінському персоналу від другого рівня керівництва і нижче. Справжнім їхнім призначенням вважалося добування для Інстанції єдиної матеріальної субстанції, якої та потребувала — невидимої й невідчутної, але при цьому абсолютно реальної трансцендентальної енергії. Без цієї першооснови світобудови, рушійної сили всіх світових процесів, негайно зупинилися б усі фізичні та інформаційні

¹ *Ставропігія* — статус прямого підпорядкування релігійної установи найвищому органу церковного управління, що проминає проміжні.

рухи, і всесвіт згорнувся б у нескінченно малу точку. Звичайно, сира продукція, що надходила з резервацій, була різною. У Парадизі збиралася енергія світла, позитивна, яку душі праведників виробляли завдяки позитивним емоціям — любові, спокою та радості. В Інферно з душами грішників спеціально поводитися погано, тож їхня злість, страх і муки продукували енергію темну, злу, негативну. Обидві вони надсилалися власникові цього своєрідного холдингу, тобто Інстанції, де за спеціальною технологією знеособлювалися за модулем, втрачали позитивне чи негативне забарвлення і ставали просто трансцендентальною енергією. Починаючи з цього етапу, важливою була лише її кількість. Інстанція поступово набувала класичних рис великої корпорації. Тисячоліттями вона спускала Парадизові та Інферно планові показники обсягів постачань енергії, централізовано фінансуючи їх за це. У разі перевиконання резерваціями планових показників їм виділялися додаткові енергетичні фонди, а в разі провалу завдань такі нещадно урізалися.

Поступово потойбічне життя обростало нудними бюрократичними процедурами, суворими непорушними правилами, обов'язковими для виконання нормативними документами і надто складним, надзвичайно формалізованим діловодством. Усе це цілком закономірно спричинило безсоромні приписки, зухвалі розкрадання, оковамилювання та хабарництво. Деяка частина надходжуваної енергії не мала чіткого позитивного чи негативного забарвлення, тож плановий відділ Інстанції сам ухвалював рішення про те, на рахунок якої з резервацій її залічувати. У ньому в поті чола працювали махрові хабарники, безсовісно користуючись з такої зручної okazji. Контрольно-ревізійна інспекція Інстанції з невідрадною регулярністю виявляла хабарників, яких карали, набирали замість них нових співробітників, але й кожен наступний набір з часом не утримувався від згубної спокуси і потім теж нещадно скидався на низову роботу. Як відомо, немає нічого нового ні під місяцем, ні навіть, як у цьому випадку, над ним. Своєрідним символом

цього нескінченного кругообігу корупції міг би стати знаменитий уроборос¹, а його філософією — прадавня ідея про вічне повернення².

Так тривало багато тисяч років. Жодна із резервацій не могла домогтися вирішальної переваги над конкурентною структурою, їхні менеджери вже звикли до такої несталої рівноваги і навіть вважали її корисною. Поступово вони встановили один з одним приятельські стосунки і за підсумками кожного звітного місяця домовлялися про постачання енергії «нагору», іноді навіть виручаючи і підстраховуючи конкурента. Наприклад, під час великих воєн і народних лих вперед виривалося Інферно, у щасливі роки — Парадиз, і надлишку добуваної енергії іноді було досить, щоб допомогти колегам виконати план. Але, звичайно, таємно кожен мріяв про якийсь принциповий прорив, який дав би змогу обійти суперника і назавжди або хоча б дуже надовго стати лідером цих повільних перегонів, які, якщо чесно, і назвати так язик не повертався.

І коли б не подальші події, то майже всі так і залишалися б у полоні незнання про те, як же насправді працює уся ця побудована на трансцендентальній енергії велетенська система, що була, можливо, наймасштабнішою містифікацією в історії світобудови...

¹ *Уроборос* — архаїчний символ, що виник, мабуть, у Стародавньому Єгипті, перекочувавши звідти до Давньої Греції. Зображується у вигляді змії або ящірки, згорнутої в кільце, що кусає свого хвоста, і втілює циклічність і процеси, що не мають ні початку, ні кінця. Залежно від часу і місця він символізував вічність і нескінченність, циклічну суть всесвіту у вигляді чергування творення і руйнування, життя і смерті, постійного переродження і загибелі.

² *Вічне повернення*, або *циклічність* — концепція сприйняття світу як вічно повторюваних подій. Дістала величезне поширення у філософських системах Стародавнього Єгипту та Греції, індуїзмі, буддизмі, календарях мая, інків та ацтеків, філософських працях Томаса Брауна, Артура Шопенгауера та Фрідріха Ніцше.

КЛАСТЕР ПЕРШИЙ
НАУКОВО-НАЇВНИЙ

ДОПИТ НОВОПРИБУЛОГО

— І багато людей ти занапастив, Паоло?

Сивий довгобородий старший слідчий з особливо важливих справ слідчого відділення відділу кадрів Інферно Жак де Моле підважив у руці важеньку теку з компроматом на Паоло Кальві, що сидів перед ним, і, стомлено зітхнувши, розгорнув її. У дужих руках колишнього лицаря товстий стос паперів скидався на несерйозний блокнотик, але насправді матеріалів у теці вистачало. Погортав, знову зітхнув і вже уважніше глянув на підслідного. Перед ним сидів досить молодий і симпатичний чоловік, який був явно не зі строгих шанувальників закону, але водночас і не справляв враження мерзенного чи закоренілого садиста-душогуба. Кого-кого, а таких за сотні років колишній великий магістр набачився предосить і розпізнавав практично безпомилково. Чому ж тоді на його особовій справі красується зловісна літера «Q»? Дивно. Але супровідні документи в теці начебто бездоганно оформлено, скрупульозно завірено, пронумеровано і підшито. Італієць дістав кулю в голову на порозі генуезького ресторану «*Just Peruzzi*» і після короткого попереднього вивчення потрапив прямісінько до Інферно як кандидат з обтяжливими обставинами. Так... Погляньмо далі... Показання свідків є. Виписка з поліцейного протоколу. Нічого такого особливого... стоп, а це що? Сліди підчищення тексту?! Магістр накидав запит експертові. Далі... А, осьде воно! Глянсуватий конверт з монограмою настоятеля церкви Святої Сесілії падре Стефано Пеллеґріні. Слідчий зламав буро-червону сургучеву печатку і відрізав паперовий клапан. Усередині шипіло, потріскувало, мінячись усіма барвами веселки, шорстке і пружне прокляття, виконане бездоганно, смаковито. Магістр навіть замиливався якісною роботою

падре, але тут-таки й замислився. Як правило, прокляття, що йому траплялися, виконувалися значно менш ретельно, а іноді відверто халтурно, мали сліди поспішності та емоцій. Кальві ж був проклятий так акуратно, ніби падре Пеллегріні готував роботу на окультний конкурс, сподіваючись дістати найвищі бали за техніку й за артистичність одночасно. Щось у цьому насторожувало Магістра, тож він вирішив розібратися в ситуації докладніше. Добре, що поспішати в Інферно не було куди.

Жак де Моле обіймав свою нинішню посаду вже понад п'ятсот років, і історія його потрапляння на неї була такою ж неординарною, як і сама Жакова особистість, та й, зрештою, як сам цей лицарсько-чернечий орден, що пройшов шлях від страхітливої убогості до незліченних багатств, який завершився, однак, ще страхітливішим розгромом. Усе почалося 1118-го, коли кілька французьких лицарів вирішили відмовитися від своїх володінь, жити в чернечому послуху і суворості заради захисту пілігримів у їхньому паломництві Палестиною. На першому етапі коштів у них було так мало, що на дев'ятох їх припадало всього четверо коней. Цей факт пізніше став символом ордену: на своїй печатці тамплієри зображували двох чоловіків, що сиділи на одному коні. Незабаром правитель Єрусалимського королівства Балдуїн II¹ вирішив підтримати орден, передавши тамплієрам податки з кількох сіл. Поступово лицарі Храму нароцували військову й фінансову міць і не лише захищали паломників, а й відважно билися в хрестових походах. Вигнання хрестоносців з Близького Сходу, що формально позбавляло орден декларованої мети існування, припало на час, коли вони вже добулися небачених скарбів у багатьох країнах, обзавелися великими земельними угіддями та замками, а замість бойової служби тепер лише примножували багатства, причому вельми успішно. Сказати б, занадто успішно. Та відомо ж, що блискавиці завжди вражають найвищі дерева, а земні владики нерідко звертають пожадливі погляди на таких, аж до ненависті помітних, підданців. Так сталося і з тамплієрами,

¹ Балдуїн II, Бадуен II де Бур (бл. 1075—1131) — граф Едесі (1100—1118), король Єрусалиму (з 1118 р.).

і постраждав при цьому їхній останній провідник Жак де Моле. Абсолютно свавільно засуджений до страти і спалений у Парижі 1314 року старий великий магістр ордену тамплієрів був людиною вельми суперечливою, особливо щодо фінансових питань, а також, безперечно, і безсовісним інтриганом, але саме обидва ці гріхи в провину йому не ставилися. На вогні його спопелили за повторне впадання у ересь, якого насправді не було, так само як не містили й обряди тамплієрів ані плювання на хрест, ані зречення Христа. Дешиця правди була у звинуваченнях лицарів Храму в содомському гріху, хоча, звичайно, ця розбещеність характеризувала далеко не всіх — та й притаманна була насправді не тільки представникам цього ордену. А те горезвісне поклоніння котячій голові усього лише відбивало цілком невинну любов магістра до його численних котів. Проте король Філіп IV¹ і папа Климент V² усе вирішили заздалегідь. Заради правди слід зауважити, що попервах понтифік не хотів віддавати на закляння орден і його великого магістра, але монарх умів переконувати талановито, тож первосвященник змушений був погодитися. Та й певна частка від тамплієрівських скарбів йому теж не завадила б. Так і зав'язалася ця фатальна для ордену спілка. Обох вабили землі і багатства лицарів Храму, тож душа Жака де Моле на сьомому десятку літ на Єврейському острові, що на Сені, покинула його понівечене тіло, здимівши на пожарищі. Вона не злинула вгору, до Парадизу, а низринула в Інферно, і не випадково: її туди фактично зіштовхнуло кинуте услід прокляття лукавого Климента V. Усі в Інферно чудово розуміли облудність папських звинувачень, оскільки давно вже допитали сотні раніше прибулих туди тамплієрів. Але папа є папа, навіть коли він явно неправий. Начхати на волю понтифіка все ж не наважилися, хоча долю покійного великого магістра істотно полегшили і замість відбувати вічне покарання в шостому колі для еретиків та псевдовчених зарахували його до штату відділу кадрів резерва-

¹ *Філіп IV Вродливий Капетинг* (1268—1314) — король Франції з 1285 року, король Наварри з 1284-го по 1305 рік.

² *Климент V*, у миру Раймон Бертран де Го (1264—1314) — Папа Римський з 1305-го по 1314 рік.

ції на посаду старшого дізнавача. Ще не встиг де Моле вивчити нормативні документи і призвичаїтися на новому місці, як по 33 днях після магістрового прибуття слідом за ним вирушив і недовгий його захисник, а згодом найлютіший гонитель — Климент V. Слід сказати, що керівний персонал Інферно завжди вирізнявся тонким почуттям гумору і був не від того, щоб позабавлятися з розмахом. Двоє демонів Ради Другого Рівня Асмодей і Астарот із найповажнішим виглядом провели покійного папу на допит і потім аж качалися від сміху, згадуючи нажаханого Климента, коли той побачив, до кого саме його доправлено. Скінчилося тим, що першому з пап періоду Авіньйонського полонення¹ довелося несолодко. Данте Аліґ'єрі², який явно про щось здогадувався, пізніше помістив його у третю зі Злих Щілин Восьмого кола свого «Пекла» як святокушця.

Жак де Моле надто добре пам'ятав про те, що таке свавілля слідства і судова несправедливість, щоб ніколи їх не допускати. На це звернули увагу в керівництві, і незабаром, років за двісті, колишнього очільника ордену Храму підвищили до старшого слідчого. Від нього неабияк діставалося душам різних огидливих осіб, яких удосталь надходило до Інферно з усіх кінців Землі. Ті ж, хто потрапляли сюди за помірні гріхи, завжди могли розраховувати на розуміння і певну поблажливість. Мав він і пошану місцевих мешканців, які за давнім звичаєм і з поваги прозвали його Магістром. І хоча де Моле посмертно не претендував на це звання, утім, це тішило його самолюбство і він охоче на нього відгукувався.

Нині ж перед ним предстала душа нещодавно застреленого Паоло Кальві, котра ще не цілком усвідомила те, що сталося

¹ *Авіньйонське полонення пап* (період з 1309-го по 1377 рік) — вимушене перебування резиденції католицьких первосвященників не в Римі, а в Авіньйоні, під протекцією французької корони.

² *Данте Аліґ'єрі* (бл. 1265—1321) — поет, теолог і політичний діяч доби Відродження, один з основоположників італійської літературної мови. Творець епохальної «Комедії», що її пізніше флорентійський поет Джованні Боккаччо перейменував на «Божественну комедію» — на знак захоплення цим твором.

з її тлінним тілом. Сам факт набуття свідомості вже після фізичної смерті на деякий час приголомшив італійця майже до нестями. За життя він, звичайно, зрідка заходив до храму і проказував належні слова молитов, але значення цьому не надавав, та й узагалі не замислювався про те, що чекає людину наприкінці її життєвого шляху. У тридцять з хвостиком років цей кінець, безумовно, теоретично усвідомлюється, проте уявляється справою якогось недосяжно далекого майбутнього, геть не вартою того, щоб забивати собі голову подібним клопотом. Тому нова реальність стала для нього таким шоком, що у відділі кадрів Інферно було вирішено на деякий час дати йому спокій і до слідчого не викликати. Але ось період первинної адаптації минув, і енергетичний відбиток Паоло Кальві, що зберігав повну зовнішню схожість зі своєю зруйнованою тілесною оболонкою, тепер мусив був складати звіт за свої земні діяння. Саме тому й сидів він нині перед магістром. Коротке темно-русяве волосся підслідного було акуратно зачесане, спину він тримав рівно, сильні плечі — вільно розпрямленими без ознак тягаря приреченості своєю долею, остеоартрозу чи спондиліозу. Широким краєм мантії де Моле витер уявний піт з глибоких залисин на лобі і ніби байдуже, але з гидливістю повторив:

— То що, скільки занапащених християнських душ покладемо тобі на карб?

Молодий чоловік обурено підхопився:

— Це наклеп, святий отче!

— Ну, я тобі не отець, та й достоту не святий, — гмикнув магістр. — Звертайся до мене: «пан де Моле». То який же лиходій тебе, страсотерпцю ти наш безневинний, обмовив? І за що?

Кальві похнюпився.

— Не безневинний я, пане де Моле. Аніяк не безневинний. Нагрішив чимало.

Магістр вичікувально дивився на допитуваного, тримаючи паузу. Той розвів руками:

— Я накоїв багато різного, але нікого не вбивав, окрім хіба одного випадку самозахисту, не мучив, не грабував,

не гвалтував. Я вибудовував фінансові схеми. Ну, ще, звісно, перепсував чимало дівок і збив з путі праведної багатьох пошлюблених дружин, але навіть не знаю, чи вважати це гріхом за нишніх часів. Усе завжди відбувалося тільки самохіть і з доброї на те волі обох сторін.

Де Моле під час свого перебування головою ордену тамплієрів набув неабияких знань у сфері фінансів, але всі вони стосувалися ситуації семисотлітньої давнини. Певна річ, керівництво Інферно піклувалося про підвищення кваліфікації слідчих, регулярно організовуючи для них семінари за участю фахівців, що періодично помирили. Деяких запрошували для читання лекцій із Парадизу, проте таких було небагато: зазвичай фінансистам було все ж уготоване пекло. Для організаторів семінарів це виявилось даром небес, позаяк давало змогу істотно заощадити на добових у відрядженні. Тож на заняттях магістр дістав уявлення про Бреттон-Вудську та Ямайську валютні системи¹, про кошик валют², про Міжнародний валютний фонд і його транші, про інвестиційні банки, про крос-курси, про венчурні фонди, про ринок цінних паперів, навіть про криптовалюти, але все це були загальні відомості, та й стосувалися вони здебільшого офіційної сфери грошового обігу. Про якісь загадкові фінансові схеми, та ще й про те, що вони можуть бути гріховними, магістр чув уперше. І тому, суворо зсунувши брови, холодно процідив:

— Про розпусту поговоримо пізніше. Ну ж бо, Паоло, докладніше. Часу в нас із тобою тут багато. Без перебільшення — вічність. І не думаю, що вона тобі сподобається, тому не квапся виходити з цієї кімнати...

¹ *Бреттон-Вудська* (1944) та *Ямайська* (1976), що прийшла їй на зміну, — валютні системи, які встановили правила організації грошових відносин та міжнародних розрахунків.

² *Кошик валют* — певний набір валют для встановлення курсу національної валюти щодо інших валют або ж створення міжнародної розрахункової грошової одиниці, що враховує динаміку всіх валют, які входять до кошика. Прикладом такої одиниці можуть бути Спеціальні права запозичення (*SDR*) Міжнародного валютного фонду.

І Паоло заходився розповідати. Важко сказати, скільки минуло часу: в Інферно це поняття взагалі дуже відносне. Незгасні смолоскипи відкидали відблиски на стіни, тіні тремтіли і ховалися в кутках просторої робочої келії слідчого, а новоприбулий усе говорив і говорив. Потім йому знадобилося писальне приладдя, і душа величезного кота Гермеса, приставлена на допомогу де Моле, притягла у примарних, та все одно дуже гострих зубах кілька аркушів паперу і дбайливо доставлену із Землі новомодну дрібничку — фломастер. Магістр заворожено стежив, як моторно рука Паоло накидає на папері квадратики, стрілки, пунктирні лінії, проставляє прості і складні відсотки, — і дивувався тому, що все розуміє в цій заплутаній, але досить стрункій системі.

Допитуваний відітхнув, і тоді слідчий поставив запитання, що його неабияк цікавило:

— А ти знаєш, звідки у падре Пеллегріні взявся отой мільйон євро, з яким він пристав до спілки з тобою?

Паоло зам'явся:

— Напевно не знаю, але чутки ходили вельми конкретні. Падре Пеллегріні — духівник багатьох мафіози, а ось які саме обладунки з ними він мав, я можу тільки здогадуватися.

Де Моле, як вправна нишпорка, поволі підбирався до питання, що цікавило його в цій історії найбільше. Справа полегшувалася тим, що молодий чоловік не мав навіть гадки про те, що таїв у собі той запечатаний конверт у його особовій справі, і ніяк не пов'язував сувору літеру «Q» із цим допитом. Втім, і про саму цю позначку він не мав та й не міг мати ані найменшого уявлення.

Тим часом магістр продовжував допитуватися:

— А навіщо тоді ти взяв його гроші в роботу? Ти ж не міг не розуміти, що це небезпечно!

— А що, у мене був інший вихід? У нас у Вітербо¹ люди взагалі не мають вільних грошей, жодних схем на цьому не вибудуєш. Скільки ж я міг рахувати копійки та інвестувати по парі тисяч євро?

¹ *Вітербо* — місто за 100 кілометрів на північ від Рима з 60-тисячним населенням в італійському регіоні Лаціо; центр однойменної провінції.

ЗМІСТ

Експозиція	7
----------------------	---

Кластер перший. НАУКОВО-НАЇВНИЙ

Допит новоприбулого	15
Група «Деметра»	31
Нарада	35
Бібліотекарка	40
Переполох	48
Аудієнція	52
Нарада-2	57
Полювання на голови	64
Розбір польотів	75

Кластер другий. ШПИГУНСЬКО-ДИЛЕТАНТСЬКИЙ

Планерка	87
Над обривом	95
Денний дозор	100
Оборудка	105
Аварія	116
Нарада-3	122
Навколо лазарету	132
На явочній квартирі	140
Набуття себе	152
Дон Дієго і Наомі	161
Явлення баронеси народу	171
Ученому світ, а невченому тьма	181
Питання, питання	189
Засідання комітету	197
Дві аудієнції	206
Навколо «адмірала»	213

На кордоні хмари бродять хмури	221
Ворог чи не зовсім?	226
Чорний кіт у темній кімнаті	234
Пастирське напучення	239
Змова	244
Спокушання життям	251
Віденська оаза	257
Енергетичні одкровення	262

Кластер третій. ШПИГУНСЬКО-ПРОСУНУТИЙ

Постільний план	271
Зміїне кишло	280
Ловитва на мильну оперу	284
Отруєна пігулка	291
Монарша ласка	294
Старт дано!	298
Щиголь у ніс	304
Гість у дім — бог із ним	309
Відлуння апостола Хоми	314
Навколо Узгієля	323
Примхи жіночого серця	332
Підводна течія	337
Пошук порятунку	345
Contra spem in spem credidit	349
Відлуння енергетичного потоку	353
Ультиматум	359
«П'ята колона»	368

Кластер четвертий. СУПЕРЕЧЛИВО-ПІДСУМКОВИЙ

Jura, perjura, secretum prodere noli	377
Останній бій	385
Ultima ratio regum	389
Посмак	397
Десять тисяч років по тому	402
Про автора	411